

Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická

Katedra: religionistiky

Akademický rok: 2019/2020

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno autora: Bc. Lucie Kmentová

Název tématu: *Pán prstenů a Letopisy Narnie* z pohledu religionistiky

Autorka religionisticky komparovala dvě vlivná literární díla 20. století, Tolkienova *Pána prstenů* a Lewisovy *Letopisy Narnie*, při čemž postupovala ve shodě se zadáním a vesměs nejen splnila, ale i překročila všechny požadavky kladené na diplomovou práci. Problém jsem měl osobně snad jen s nezvyklou formou poznámkového aparátu uvádějícího vždy odkaz na první poznámku zmiňující příslušné dílo, což je pro čtenáře nepřívětivý a k dohledávání odkazů nepraktický způsob. Studentka ovšem ve své až přehnané svědomitosti na tomto nešikovném způsobu trvala už i u bakalářské práce v přesvědčení, že je „předepsaný“ a jediný možný.

Práce je přehledně uspořádaná a promyšlená. V jejím Úvodu pisatelka podává potřebná objasnění týkající se tematického vymezení DP a jejích cílů, její struktury a způsobu práce s primární a sekundární literaturou.

Studentčinu autorskou vyzrálou potvrzuje hned první kapitola, věnovaná biografické komparaci Tolkiena a Lewise. Autorka se v ní neutápí v obvyklých náležitostech životopisů, ale cílevědomě se zaměřuje na ty jejich aspekty, které souvisejí s vlastním tématem její práce. Pozoruhodná je i skutečnost, že ve vztahu k náboženskému vývoji obou mužů se neomezuje na jeho popis, ale umí jej i odborně uchopit s využitím konceptů známých psychologů náboženství Williama Jamese a Hjalmara Sundéna.

Druhá kapitola uvádí do problematiky v práci zkoumaných děl z literárně teoretického hlediska. Protože před rozebíráním náboženských motivů v obou zkoumaných dílech nemohla být ponechána stranou otázka jejich žánrového zařazení či konkrétně otázka jejich zařaditelnosti do žánru *fantasy*, studentka se s pečlivostí pro ni charakteristickou věnuje problematice definování tohoto žánru jak u anglosaských, tak i u českých literárních teoretiků. Správně také vychází z toho, že nelze nechat stranou otázku, jak svou tvorbu chápali samotní Lewis a Tolkien, a zasloučeně zde přibližuje jejich porozumění některým pro práci relevantním tématům.

Ústřední část DP představuje třetí a čtvrtá kapitola, v nichž se studentka zabývá nejprve náboženským a pak ještě zvlášť etickým rozměrem obou zkoumaných děl. Důležité a hned z prvních řádků třetí kapitoly zřejmé je zde její rozpoznání skutečnosti, že přítomnost náboženské dimenze není závislá na existenci chrámů, rituálů apod. a že tuto dimenzi ve skutečnosti nelze oddělit od „zbytku světa“. Velmi správně také například ve vztahu ke křesťanskému rozměru zdůrazňuje nutnost nezaměňovat odkazy ke Kristu implicitně přítomnému v příbězích určitých postav s alegorií. Je si vědoma skutečnosti, že Lewis a Tolkien byli křesťané, kteří svou víru samozřejmě neodkládali ani při věnování se literární tvorbě, a

zasvěceně rozebírá způsob, jakým se do ní promítala bez toho, že by se ze strany obou autorů jednalo o nějaký prvoplánový záměr. Současně věnuje adekvátní míru pozornosti i možnému vlivu rozmanitých náboženských textů, s nimiž se oba autoři setkávali např. jako literární historikové a mohli se jimi inspirovat i ve svém beletristickém díle.

Fundovaná je i komparace Lewise a Tolkiena, v níž bych označil za spornou snad jen tezi o jejich různém přístupu k „jinému náboženství“ na s. 45. I když z autorčina výkladu vyplývá opak, řekl bych, že „pouze špatné věci“ může přinést nejen vyznávání náboženství tmy v Tolkienově *Silmarillionu*, ale i uctívání démona Taše v Lewisových *Letopisech Narnie*; je-li jeden z někdejších ctitelů Taše v *Narnii* nakonec „zahrnut do spásy“, tak určitě ne díky Tašovu náboženství, ale naopak proto, že ve skutečnosti nebyl jeho „pravým“ vyznavačem. To je dáno i jasným a nerelativistickým rozlišením mezi dobrem a zlem, tedy tématem, kterému se autorka věnuje ve čtvrté kapitole (v níž zmiňuje mj. i Lewisovu výmluvnou knihu *Velký rozvod nebe a pekla*).

V Závěru studentka pregnantně shrnuje, k čemu v práci dospěla ve vztahu k žánrovému zařazení obou děl a hlavně ve vztahu k jejich obecně náboženskému a konkrétně křesťanskému rozměru. Kromě jiného konstatuje, že v *Pánu prstenů* je křesťanský rozměr mnohem skrytější než v *Narnii*. V obou románech je však přítomné např. biblické poselství o ponížení pyšných a povýšení pokorných. Ke shodám autorka řadí mj. i v obou románech přítomné augustinovské pojetí dobra a zla.

Vzorně uspořádaná bibliografie obsahuje dostatečně široké spektrum titulů, přičemž ale současně dosvědčuje i to, že se pisatelka neztratila v obrovské záplavě sekundární literatury o „jejích“ autorech a dokázala si z ní vybrat tituly pro dané téma relevantní. Obdivuhodná je skutečnost, že byla s to použít ještě i nejnovější monografii Pavla Hoška o duchovních zdrojích literární tvorby J. R. R. Tolkiena, která vyšla prakticky jen pár dní před termínem odevzdání její práce.

Možné výtky k DP by se z mé strany týkaly v podstatě jen drobností typu jazykových přehmatů, kterých je bohužel v práci značné množství. Jen na samotné s. 10 jsem narazil na tři („Řecká náboženství“ a „Augustinovsky smysl“ s nadbytečnými velkými písmeny a „stvoření [...] se stali“ místo stala), na s. 12 se zase těsně za sebou objevují dvě hrubé chyby v i/y („Mabel se svojí sestrou se rozhodli“, „zdraví Tolkienovi matky“) a pravopisné chyby či překlepy jsou přítomné i v celém dalším textu.

Po obsahové stránce však práci vnímám jako velmi kvalitní, i když vzhledem k mimořádně širokému spektru náboženských témat, kterých se v ní bylo nutné dotknout a s nimiž studentka sotva mohla být vždy do hloubky obeznána, by bezpochyby šlo najít i obsahové nepřesnosti či diskutabilní formulace. V dané souvislosti by se dala zmínit některá témata spojená s patristikou, kde např. na s. 40 uváděné tvrzení, že „učení o reinkarnaci v křesťanství můžeme najít u Origena“, v žádném případě nelze označit za doložené. Autorka zde jen neurčitě odkazuje na sekundární literaturu, nikoliv na Origenovy texty. Uvádění odkazů „z druhé ruky“ představuje problém i na jiných místech textu (například u zmínky o biblickém mesiánském titulu „lev z kmene Judy“ na s. 38 pisatelka v pozn. 308 z nejasných důvodů neodkazuje na příslušné místo v Bibli, ale jen na sekundární literaturu k Lewisovi).

S nelehkým tématem si však každopádně studentka celkově poradila velmi úspěšně. Navrhuji práci klasifikovat známkou A, tedy výborně.

V Brně dne 2. července 2020

Doc. Mgr. Vít Machálek, Dr. Th.D.